

Värmländska byggnadsminnen: Nordenfeldtska gården

Kommun: Kristinehamn

Socken: Kristinehamn

Funktion: Kontor

Tillgänglighet: Byggnaden är inte öppen för besökare.

Beskrivning

Intill älven Varnan, vid nuvarande Norra Hamngatan, uppförde fru Regina Nordenfeldt 1771 det så kallade Nordenfeldtska huset. Byggnaden var länge stadens enda stenhus och stod emot de stora stadsbränderna under 1700- och 1800-talet. På denna tomt låg tidigare Bro gård, som med anor från medeltiden gav namn åt orten före staden Kristinehamns tillkomst år 1642. Hertig Karl anlade här ett kronojärnbruk med en sätesgård i början av 1570-talet. År 1651 nedbrann manbyggnaden men dess källarvalv lär vara de som i dag finns under det Nordenfeldtska huset. Gården återuppbyggdes och beboddes bland annat av tullinspektorer och brukspatroner, och finns också återgiven i Erik Dahlbergs *Suecia antiqua et hodierna*. 1769 brann det ännu en gång och under följande två år uppfördes manbyggnaden till sitt nuvarande utförande av sten.

Det Nordenfeldtska huset är ett gott exempel på det sena 1700-talets byggnadskick, vars förebilder bland annat togs från fransk rokokoarkitektur och Carl Wijnblads mönsterbok "Ritningar på Fyratio Wåningshus af Sten, och Trettio af Träd". Byggnaden står på en hög stensockel och består av två våningar med en inredd vind samt källare. Fasaden har en vit slät puts med breda pilastrar i hörnen och på var sida om porten. På långsida och gavel finns fem fönsteraxlar. Fönstren är smårutiga med bruna snickerier. Dåtidens nymodighet var att man kunde tillverka större fönsterglas som sattes i kittade träbågar. Den finare huvudvåningen en trappa upp markerades med något högre fönster och har i det här fallet en så kallad losholz tvärpost. Det svarta höga plåttaket är ett brutet

mansardtak med valmade gavelspetsar. Upptill kröns det av två skorstenar och dess nedre del accentueras av en kraftigt profilerad takgesims. Varje takfall är försett med en vindskupa som släpper in dagsljus till bakomliggande vindsrum. Nuvarande entré är belägen mot gården och porten finns i en rundad nisch med en rund kalkstenstrappa framför. Den ursprungliga entrén låg dock troligen på gaveln mot gatan. En ljuslykta i gjutjärn pryder byggnadens sydvästra hörn. Högst upp på gaveln formar ankarslutar av järn byggnadsåret 1771.

Invändigt är byggnaden starkt förändrad, de enda äldre detaljerna är några helfranska trefyllnadsdörrar med liten halvfransk mittfyllning. Till gården hörde som brukligt ett stort antal ekonomibyggnader, vilka numera är bortrivna. Kvar vid tomtens sydvästra hörn finns en högre äldre faluröd magasinsbyggnad och en uthuslänga som fungerat som verkstad och garage.

Gården fanns i släkten Nordenfeldts ägo fram till 1826 då den försålles till Nilssonska donationsfonden, som senare övergick i stadens ägo. Under många var stadens fattigvård och arbetsinrättning förlagd hit. Under senare år har uthusen disponerats av Kristinehamns gatu- och parkförvaltning och manbyggnaden har inrymt stadsbyggnadskontor.

Skyddets omfattning i sammandrag

Byggnadsminnesförklaringen omfattar byggnadens exteriör, rumsindelning, äldre inredningsdetaljer samt ett avgränsat område kring gården, motsvarande tomten, där inga väsentliga förändringar får ske. För fullständiga skyddsföreskrifter, kontakta Länsstyrelsen.

Lästips

Löf, A E, *Kristinehamns historia 1-3*, Karlstad 1942-1959

Ändringsinformation

Datum, kommentar:

- 2007-11-09 Första versionen - huvuddelen av informationen hämtad från tidigare byggnadsminnesbeskrivningar.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor via telefon eller e-post. Telefonnummer och e-postadress finns längst ner på första sidan.